

d. z m. vybíratí ve státní režii. Jediná odchylka od tohoto principu spočívá v tom, že obcím může býti svěřeno vybírání této daně podle týchž pravidel, podle kterých se tato daň vybírá státní finanční správou, a to za náhradu, nepřesahující 10% vybrané daně (v rámci této výše je t. č. tato odměna podle hrubého výnosu d-ě z m. s jednotlivými obcemi upravena). Povolení k vybírání d-ě z m. v obecní režii vázáno je na celou řadu podmínek (zejména konají-li se veškeré porážky v obvodu obce na veřejných jatkách, obstarává-li obec nad jatkami zdravotní dozor, stačí-li obec svými zřízeními obstarati toto vybírání a důchodkový dozor nad živnostenskými podniky, jakož i znamená-li skutečně pověření obce vybíráním d-ě z m. podstatnou úlevu jak pro státní dozorcí orgány, tak i pro poplatné živnostníky). O vybírání d-ě z m. uzavírá se mezi obcí a finančním úřadem I. stolice (za souhlasu ministerstva financí) zvláštní smlouva, pravidelně na tři roky s právem oboustranné výpovědi.

Literatura.

Dr. Ed. Hájek: „Daň z masa“.

Jan Martinec.

Daň z nerostných olejů.

1. Vývoj daně. 2. Předmět a výměra daně. 3. Povinnost platiti daň. 4. Splatnost daně. 5. Uvěření daně. 6. Zajišťovací opatření. 7. Vyklizení nerostných olejů z rafinerie. 8. Vracení daně. 9. Zjišťování zásob minerálních olejů. 10. Uskladnění zdaněných minerálních olejů s výhradou daně-prostého vyklizení. 11. Trestní důchodkové normy. 12. Statistika.

1. Vývoj daně. Nerostný, minerální olej (ropa), ač byl již za starověku znám a v původním stavu, jak ze země vycházel, používán k pálení a svícení, domohl se rozšíření teprve v první polovici předešlého století při pokrocích techniky a po seznání jeho použitelnosti jako všeobecně použitelné svítivo. Seznání významu a důležitost nerostného oleje přimělo také rakouské zákonodárství k tomu, že v horním zákoně z roku 1854 prohlášena byla ropa za předmět horního regálu. Stále rostoucí upotřebením výrobků z ropy ku svícení dalo záhy podnět k tomu, že i celní politika obrala si za předmět nerostný olej. Zákonodárce spokojil se nejprve s celní ochranou domácí rafinace jak tuzemského, tak z ciziny dováženého nerostného oleje, prohlásiv v celním tarifu z roku 1853 černý,

bílý a červený kamenný olej za clu podrobený. Než i při této celní ochraně byla tuzemská spotřeba oleje ku svícení z největší části kryta clu podrobeným cizozemským petrolejem, ač tento byl ve městech uzavřených zatížen zvláštní státní daní spotřební a nejružnějšími obecními přírážkami. Stále rostoucí spotřeba petroleje dala podnět rakouské vládě, aby se z fiskálních ohledů pokusila o to, aby zvýšeno bylo daňové zatížení, uvalené na petrolej, a to bez ohledu k tomu, zda šlo o petrolej z ciziny dovezený, či v tuzemsku získaný. První v tom směru v roce 1877 učiněný vládní návrh nedošel parlamentního schválení a také v roce 1879 v naznačeném směru opěťovaný pokus nesetkal se se zdarem. Teprve ke konci roku 1881 byla parlamentem přijata zásada zdanění v tuzemsku získaného minerálního oleje. Zásada ta byla vtělena v zákon z 26. V. 1882, č. 55 ř. z., uh. zák. čl. XVIII. z roku 1882, jímž uvedena byla v život samostatná spotřební daň z nerostného oleje, kteráž při dovážení oleje vybírá se vedle cla. Tento zákon doznal při pokračující technice a při rostoucím rozsahu upotřebením nerostných olejů opětných změn a doplňků. Tak se stalo zákonem z 29. VI. 1896, č. 104 ř. z., kterýmž vyslovena byla v zájmu fiskálním záповěď mísení těžkých, dani nepodléhajících olejů s oleji lehkými, pak současným zákonem č. 105 ř. z. ex 1896, jímž bylo zproštění od daně, poskytované dosud minerálnímu oleji (benzinu), používanému k účelům rozpouštěcím a extrakčním, rozšířeno též na benzin, upotřebený k pohonu motorů a k čištění petrolejových šachet. Celní ochrana tuzemských rafinerií minerálních olejů byla za působnosti zákona z r. 1882 zvýšena cís. nař. ze 17. VII. 1899, č. 120 ř. z., VI. díl, jímž bylo od 1. I. 1900 odstraněno dosavadní rozlišování ropy podle její hutnoty.

Původně vydané prováděcí nařízení z 23. VI. 1882, č. 78 ř. z., bylo nahrazeno nařízením z 9. VI. 1903, č. 143 ř. z., vedle něhož platí ještě nařízení rak. min. fin. z 18. III. 1902, č. 59 ř. z., jímž upravena jest regenerace minerálního oleje, použitého daněprostě k účelům rozpouštěcím a extrakčním, a nařízení z 10. V. 1910, č. 101 ř. z., jímž definován jest pojem rafinace a upraveno odbavení výrobků získaných bez destilace a nepoužitelných k svícení.

Rakouské zákony a předpisy o zdanění minerálních olejů, jež po převratu

nabyly nezměněně účinnosti v Československé republice, doznaly změn nařízením vlády z 23. IV. 1919, č. 222 Sb., jímž zrušeno bylo zproštění od daně benzínu, používaného k pohonu motorů, a dále zákonem ze 4. IV. 1924, č. 75 Sb., jímž změněn byl § 2. zákona o dani z minerálních olejů a doplněn § 27. téhož zákona.

2. Předmět a výměra daně. Spotřební daní podléhají minerální oleje, které se získají rafinací (čištěním) na území Československé republiky a jejichž hutnota při teplotě + 12 stupňů Réaumurů nepřesahuje 880 stupňů (rozuměj tisícín hutnoty čisté vody). Jsou tedy spotřební daní postiženy všechny minerální oleje (benzín, petrolej, pohonné i mazačí), jichž hutnota nepřesahuje výše vytčenou mez. Sazba daňová činí 13 Kč za každých 100 kg čisté váhy (čl. I. zák. 75/1924). Při minerálním oleji dováženém z ciziny zapraviti jest spotřební dávku vedle cla (čl. III. zák. 75/1924).

3. Povinnost platiti daň. Zapraviti spotřební daň z minerálních olejů jest zpravidla povinen podnikatel rafinování; když však jde o trestné zkrácení daně, stihá povinnost platiti daň správce rafinerie za přímého ručení podnikatelova (§ 3 rak. zák.).

4. Splatnost daně. Spotřební daň z minerálních olejů zapraviti jest hned při ohlášení vyklizení daní stížených olejů z podniku (§ 24 rak. zák. a § 11, I. prov. nař. k témuž). Podnikateli jest na vůli ponecháno, aby případně předem složil daňovou částku za více zásilek (§ 12 I. prov. nař.).

5. Uvěření daně. Podnikatelům rafinerií minerálních olejů může k jejich žádosti na dostatečnou jistotu býti daň z vyklizovaných minerálních olejů na dva měsíce uvěřena (§ 24 rak. zák., změněný zák. z 5. II. 1920, č. 91 Sb.). Uvěření povoluje se na rok a musí býti každoročně obnoveno. Nevčasné zapravení uvěřené daňové částky má v zápětí ztrátu povolení a povinnost platiti 6%ní úrok ze splatných daňových částek (§ 24 rak. zák.).

6. Zajišťovací opatření. Má-li býti daňový základ spolehlivě zjištěn, jest nezbytno výrobu a pohyb minerálních olejů hned od počátku bedlivě sledovati. K tomu cíli slouží řada kontrolních opatření, z nichž třeba uvésti hlavně tato: 1. Kdo chce rafinovati (čistiti) minerální oleje, jest povinen aspoň čtyři týdny před zahájením činnosti ohlásiti to příslušnému finančnímu úřadu a předložiti mu a) podrobný, plánem opatřený popis výroby s vyznačením cest, po

nichž minerální oleje budou z výroby vypravovány, b) seznam ve výrobně pohotově jsoucích minerálních olejů, c) seznam všech ve výrobně se nalézajících strojních zařízení, náradí a nádob, d) popis technického způsobu práce a e) provozní řád s označením závodvedoucího. Teprve když na podkladě podaných písemností úředně sepsaný nálezní protokol dojde úředního schválení, smí býti s prací započato (§ 8 rak. zák.). Každou změnu ve zjištěném stavu podniku musí podnikatel ve 24 hodinách hlásiti finančnímu orgánu pověřenému bezprostředním dozorem nad podnikem (§ 9 rak. zák.). Pokud podnik jest v klidu, zajistí se pro činnost nepostradatelná zařízení, případně náradí, úředními závěry, za jejichž zachování jest podnikatel zodpověden (§ 11 rak. zák.). Když by činnost podniku byla úplně zastavena, jest podnikatel povinen oznámiti to dozorem pověřenému orgánu a zdaniti zásoby minerálních olejů, nalézající se v místnostech podléhajících důchodkovému dozoru (§ 9 rak. zák.). — 2. Rafinerie minerálních olejů podrobeny jsou úřednímu dozoru, který může býti stálý nebo občasný (§ 15 rak. zák.). — 3. Kolem každé rafinerie minerálních olejů vymezen jest finančním úřadem kontrolní obvod, sahající do vzdálenosti 5 km, v němž musí každá z rafinerie vycházející doprava minerálních olejů býti kryta odbytovou boletou, již se jest finančním orgánům na požádání prokázati (§ 19 rak. zák.). — 4. Minerální oleje smí býti z rafinerie vyklizovány zpravidla jen v určitou denní dobu, výhradně po cestách, jež k tomu byly finančním úřadem určeny, a musí ve stanovené lhůtě opustiti kontrolní obvod (§ 18 rak. zák.). — 5. Uvnitř kontrolního obvodu musí každý, kdo má v zásobě aspoň 20 kg minerálního oleje, prokázati na vyzvání finančnímu orgánu odběr nebo zdanění (proclení) minerálního oleje, jež má (§ 19 rak. zák.). — 6. V podniku, jenž minerální oleje rafinuje (čistí), věsti jest úředně upravený prodejní rejstřík, do něhož zapisovati dlužno odbyt minerálních olejů s udáním druhu a váhy, jakož i jména a bydliště odběratelova a hodiny, kdy zásilka byla z rafinerie odbavena (§ 20 rak. zák.). Podnikateli rafinerie, jenž byl pro zkrácení daně právoplatně odsouzen, může býti uloženo, aby vedl ke kontrolním účelům ještě další zápisy, a to o příjmu a výrobě minerálních olejů, o rafinaci a o docílených prodejních výrobcích (§ 20 rak. zák.). — 7. Finanční

úřady jsou oprávněny svými zmocněnci dáti nahlédnouti do všech obchodních knih rafinerií vedených a poříditi z nich výtahy (§ 21 rak. zák.). — 8. Kdo se v kontrolním obvodu zabývá prodejem minerálních olejů, jest povinen vésti prodejní rejstřík a z téhož oddělenou prodejní boletou krýti každý odbyt minerálních olejů, přesahujících 20 kg (§ 22 rak. zák.). — 9. Podnikatel rafinerie musí na svůj náklad poříditi pomůcky potřebné k provádění důchodkového dozoru (§ 12 rak. zák.), jakož i postarati se, je-li jeho podnik podroben stálému dozoru, o ubytování dozorcích orgánů (§ 14 rak. zák.).

7. Vyklizení minerálních olejů z rafinerie. Vyklizení spotřební dani podléhajících minerálních olejů z rafinerie děje se buď po zdanění nebo nezdaněně. Každé vyklizení po zdanění musí býti, pokud nebylo finančním úřadem povoleno zkrácení ohlašovací doby, aspoň šest hodin předem u úřadu k tomu ustanoveného písemně ohlášeno, a musí na zásilku k vyklizení určenou připadající spotřební daň býti zapravena a o tom, že se tak stalo, podán průkaz platební neb úvěrovou boletou (§§ 23 a 25 rak. zák. a § 11 I. prov. nař.). Nezdaněně mohou zdanitelné minerální oleje býti za šetření předepsaných podmínek a opatrností (§ 11, II. lit. A a B prov. nař.) vyklizeny k vývozu za hranice, k převozu do jiné rafinerie minerálních olejů nebo k daně-prostým účelům, t. j. k rozpouštěcím a extrakčním účelům, dále k výrobě tepla a k čištění (větrání) petrolejových šachet (§ 5 rak. zák., doplněný zákonem z 29. VI. 1896, č. 105 ř. z.). Každé vyklizení spotřební dani podléhajících minerálních olejů z rafinerie musí se státi v ohlášenou dobu a po cestách k tomu úředně určených (§§ 17, 18 a 25 rak. zák.). Vyklizení dani nepodléhajících minerálních olejů, to jest takových, jejichž hutnota jest větší než 880 stupňů, děje se za úředního dozoru, kterýž omezuje se pouze na zjištění hutnoty vyklizovaného minerálního oleje (§ 11 III. prov. nař.).

8. Vracení daně. Z minerálních olejů, určených ku zdaněnému vyklizení, předem zapravená spotřební daň se vrátí nebo, byla-li uvěřena, odepíše, nastala-li prokazatelná, nepředvídaná a neodvratná překážka, zabraňující včasnému vyklizení, a byla-li táž ihned za šetření dotyčných předpisů ohlášena (§ 25 rak. zák.).

9. Zjišťování zásob minerálních olejů. Zjišťování zásob prodejních minerálních olejů v rafinerii provádí se při přerušení a

znovuzahájení výroby (§ 4 prov. nař.). Občasné zjišťování zásob děje se jen pak, je-li podnikatel rafinerie, pravoplatně odsouzený pro spáchané zkrácení daně, povinen vésti v § 20. rak. zák. předepsané zápisky o příjmu a výrobě minerálních olejů (§ 26 rak. zák.).

10. Uskladnění zdaněných minerálních olejů s výhradou daněprostého vyklizení. Za určitých podmínek může býti podnikateli rafinerie na jeho žádost dovoleno z ciziny nebo z jiné rafinerie dovezené, dani podléhající a zdaněné minerální oleje do vlastní rafinerie převézt, aby odtud byly za uplatnění již uskutečněného zdanění bez opětného zapravení daně vyklizeny (§ 27 rak. zák.). Rovněž je připuštěno zákonem ze 4. IV. 1924, č. 75 Sb., aby rafinerie minerálních olejů odebíraly z cizozemská bez zapravení cla a daně minerální oleje k dalšímu průmyslovému zpracování destilací nebo rafinací, a získané výrobky vyklizovaly z rafinerie podle všeobecně platících zásad buď po zdanění nebo nezdaněně.

11. Trestní důchodkové normy. Trestní důchodkové normy obsaženy jsou v §§ 28 až 32 rak. zák. a doplňují předpisy trestního důchodkového zákona, pokud toho zvláštní povaha ustanovení zákona o dani z minerálních olejů vyžaduje.

12. Statistika. V následujícím sestaveny jsou pro výrobní období 1918/19 až 1925/26 statistické přehledy, a to:

1. o odbytu minerálních olejů z československých rafinerií bez zapravení daně, a sice jak olejů spotřební dani stížených, tak olejů spotřební dani nepodléhajících (výkaz I.), a

2. o vyklizení minerálních olejů na zdanění z československých rafinerií a o zapravené z nich spotřební dani (výkaz II.).

I.

Ve výrobním období	vyklizeno bylo metrických centů			
	zdanitelných minerálních olejů bez zapravení daně			dani nepodléhajících minerálních olejů o hutnotě přes 880°
	za celní hranici	do jiných rafinerií	k průmysl. účelům	
1918/19	74.476	6.798	78.870	481.585
1919/20	—	—	124	210.754
1920/21	117	207	423	214.980
1921/22	—	1.500	556	268.572
1922/23	—	1.500	960	340.580
1923/24	100	—	2.128	474.615
1924/25	10.550	4.406	3.837	473.690
1925/26	85.937	7.649	2.470	491.561

II.

Ve výrobním období	vyklizeno bylo		Z vyklizeného množství zapraveno bylo na spotřební dani v korunách čsl.
	z rafinerií mineráln. olejů počtem	minerálních olejů na zdanění v metr. centech	
1918/19	7	267.469	3,477.097
1919/20	8	40.607	527.891
1920/21	8	36.268	471.484
1921/22	9	268.066	3,484.858
1922/23	11	140.660	1,828.580
1923/24	11	189.881	2,468.453
1924/25	11	1,074.520	13,968.760
1925/26	11	1,011.777	13,153.101

Literatura.

Bernatzky: „Zollbehandlung und Besteuerung des Mineralöles“ (Viedeň 1904, Manz); Dr. Myrbach-Rheinfeld: „Grundriß des Finanzrechtes“ (Mnichov a Lipsko 1916); Dr. Drachovský: „Přehled finančního hospodářství v Československé republice“ (Praha 1922); Dr. Funk: „Základy přednášek o finanční vědě, daň z minerálních olejů“, str. 138—140 (Praha 1926). Bohuslav Hák.

Daň z obchodu cennými papíry

viz Daň bursovní.

Daň z obohacení.

I. Pojem a odůvodnění ve vědě finanční. — II. Vývoj daně v Rakousku a v Uhrách. — III. Platný stav. 1. Předmět daně a základ pro vyměňování. 2. Subjekt daně a ručení. 3. Místní meze zákona. 4. Osvobození. 5. Sazba daně. 6. Řízení ukládací. — Literatura.

I. Pojem a odůvodnění. Legální terminologie v Československu nazývá souhrnným označením „daň z obohacení“, případně „poplatky z obohacení“ daň, jež ve finanční vědě nazývá se daní dědickou a daní darovací.

A. Daň dědická ve vlastním smyslu jest daní ukládanou u příležitosti převodů majetkových na případ smrti. Dle platného zákonodárství podrobují se však v jednotlivých státech dani této nejen převody, jež uskutečňují se dědictvím, legátem neb darem na případ smrti, případně smlouvami svatebními, tedy převody na případ smrti, nýbrž i převody mezi živými, zejména takové, jež dějí se presumptivně za účelem obejítí převodu na případ smrti (tak i u nás). Ve vědě finanční došla daň dědická různého vědeckého posuzování. Málo nalézáme těch, kteří se vyslovují proti této dani, tak zvláště s hlediska, že zmenšuje

hospodářsko-produktivní sílu obyvatel státních a že jest více aktem libovůle než spravedlnosti, když přivlastňuje si stát část jmění případného jeho příslušníkům na základě jím stanoveného řádu dědického, že tísní zejména ty, kterým byl zůstavitel spoluzivitelem a že zasahuje rušivě v poměry rodinné (Smith, Ricardo). Obhájcové daně podávají různá odůvodnění tak: 1. Daň tato není daní, nýbrž povinným podílem státu na dědictvích soukromých, odůvodněným tím, že v postupu vývoje stát převzal na se řadu funkcí (tak péči o ochranu majetku), jež dříve připadaly rodině a kmeni k dědění oprávněným. 2. Daň jest protiplením za to, že stát poskytuje ochranu přechodu dědictví na pravého dědice. 3. Dědictví representuje pro nového nabyvatele nenadálý přírůstek jmění, který staví ho ve zvláště výhodnou hospodářskou posici tak, že k placení daně jest zvláště způsobilým. 4. Daň dědická je s to, aby jakožto doplňující člen finančního systému postihla skutečnou způsobilost platební, jakožto: a) prostředek ku vyššímu postizení důchodu založeného (kapitálového); b) dodatečné zdanění nahromadění jmění zůstavitele a vyrovnání obcházení daně a výhod daňových zůstavitele; c) daň na mimořádný příjem dědicův; d) obtížení zvláštní berní síly dědicovy; e) nejlepší kontrola přímého zdanění. S hlediska b) až e) navrhováno, aby rozložena byla na dvě daně a to na daň pozůstalostní z celého jmění, jež stihala by teprve po smrti patrné kapitalisace a daňové defraudace zůstavitele a na daň z nápadu (daň nápadová) na mimořádný příbytek jmění u každého dědice. Zásada tato však jen výjimečně v některých státech uskutečněna. 5. V posledních letech odůvodňována byla daň dědická, zejména ve Francii, jakožto prostředek k potírání depopulace: daň má stihnouti trestně poslušnost po těch, kdož nezanechali dostatečné potomstvo.

B. Daň darovací stihá dary mezi živými a je nezbytným doplňkem daně dědické, má-li býti vyvarováno obcházení této daně. Vedle toho odůvodňuje se tím, že i u darů jde o obohacení, zakládající zvláštní berní způsobilost platební.

(Detaily různých vědeckých odůvodnění srov. mé spisy: „Základy přednášek: Finanční věda se zvláštním zřetelem k Československému zákonodárství finančnímu“, II. vyd., část II., 1927, a „Poplatek z převodů majetkových na případ smrti“, I. díl 1902, II. díl 1908.)